Gemeente Amsterdam

CONCEPT

Aan De gemeenteraad
Van Femke Halsema, burgemeester van Amsterdam

Datum PM
Onderwerp Uitwerking proef gerichte wapencontroles

VERTROUWELIJK

Geachte leden van de raad,

Bij brieven van 1 april, 18 juni, 2 september en 14 september 2020 heb ik u geïnformeerd over het voornemen van de driehoek om een proef te initiëren inzake gerichte wapencontroles. Tijdens de bespreking in de vergadering van de raadscommissie Algemene Zaken van 17 september 2020 heb ik u toegezegd de uitwerking van de proef met u te delen. Hierbij doe ik deze toezegging gestand.

De uitwerking van de proef gerichte wapencontroles is tot stand gekomen na meerdere besprekingen met de driehoek. Bij de uitwerking van de proef zijn de volgende uitgangspunten leidend geweest:

1. Om te voorkomen dat er gecontroleerd wordt op basis van etniciteit worden strenge waarborgen in de proef ingebouwd. Er wordt zonder aanzien des persoons gecontroleerd;
2. Gerichte (preventieve) wapencontroles zijn wettelijk gezien een controlemiddel en geen opsporingsmiddel en kunnen derhalve niet voor dat doel worden ingezet.

In deze brief worden de belangrijkste onderdelen van de proef uiteengezet. Het gaat daarbij om het aanwijzen van de gebieden waarin de gerichte wapencontroles zullen plaatsvinden ('veiligheidsrisicogebieden'), de feitelijke uitvoering van de wapencontroles, de inzet van waarnemers daarbij en de evaluatie van en communicatie over de proef.

❖ **Veiligheidsrisicogebieden**

Bij verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens of de vrees daarvoor heeft de burgemeester de bevoegdheid om veiligheidsrisicogebieden aan te wijzen. Daarbij dient de aanwijzing, de grootte van het gebied en de duur van de aanwijzing voldoende onderbouwd te zijn. Zoals in eerdere brieven aangegeven, is het voor de driehoek in het kader van de proportionaliteit van belang dat de aanwijzing informatiegestuurd plaatsvindt. Dit betekent dat de aanwijzing zoveel mogelijk op basis van geobjectiveerde criteria wordt gebaseerd. Met 'gerichte' wapencontroles wordt immers gedoeld op de gerichte inzet van het instrument naar plaats en tijd. De burgemeester kan bij het aanwijzen van een veiligheidsrisicogebied rekening houden met de volgende eerder door de driehoek vastgestelde criteria:

- het aantal wapenincidenten;
- de aard van de incidenten;
- eventuele wapenopbrengsten van vorige aanwijzingen;
- het veiligheidsgevoel van de burgers;
- het aantal slachtoffers van wapenincidenten;
- maatschappelijke onrust;
- de kwetsbaarheid van de omgeving;
- het risico op (verder) wapengeweld.

In het kader van de proef kiest de driehoek ervoor de aanwijzing van de veiligheidsrisicogebieden te baseren op een combinatie van objectieve criteria. Bij de aanwijzing van de veiligheidsrisicogebieden voor de proef zijn de volgende parameters gehanteerd:

1. Een relatief hoog aantal door de politie geregistreerde incidenten waarbij een wapen is gebruikt of sprake was van wapenbezit;
2. Een relatief hoge mate van ervaren onveiligheid;
3. Een relatief hoge mate van zelf gerapporteerd slachtofferschap van geweld.

De kengetallen zijn geput uit de politiesystemen en verschillende enquêtecijfers van de Veiligheidsmonitor. De analyse van deze cijfers leidt tot vijf buurtcombinaties in vijf stadsdelen. In deze buurtcombinaties is sprake van de hoogste gemiddelde score van de drie variabelen bij elkaar, alsmede een bovengemiddelde score op de drie variabelen afzonderlijk van elkaar. Het voornemen is dan ook om in het kader van de proef de volgende vijf buurtcombinaties voor de duur van zes weken aan te wijzen als veiligheidsrisicogebied:

1. Bijlmer-Centrum (stadsdeel Zuidoost);
2. Burgwallen Nieuwe-Zijde (stadsdeel Centrum);
3. Geuzenveld (stadsdeel Nieuw-West);
4. Dapperbuurt (stadsdeel Oost);
5. Waterlandspleinbuurt (stadsdeel Noord).

❖ **Uitvoering**

De uitvoering van gerichte controles ligt bij de politie en vindt plaats nadat de officier van justitie een last voor een controle heeft afgegeven. De controles vinden plaats op aselectieve wijze, dus zonder aanzien des persoons. Er worden derhalve geen selectiecriteria gebruikt voor insluiting – er worden wel selectiecriteria gebruikt om drie categorieën van personen uit te sluiten van controles. Het gaat daarbij om 12-minners, gezinnen en 65-plussers..

Er zal sprake zijn van maximaal vijf actiedagen per veiligheidsrisicogebied. Dit betekent dat de politie per veiligheidsrisicogebied gedurende de aanwijzing (zes weken) maximaal 5 dagen fouilleeracties kan uitvoeren. Dit kunnen aaneengesloten dan wel afzonderlijke dagen zijn. Op actiedagen kunnen controles zonder vooraankondiging worden uitgevoerd. De regie op deze actiedagen ligt bij het Openbaar Ministerie in samenwerking met de politie.

De politie stelt in het belang van de uniformiteit een protocol op zodat voor elke agent duidelijk is hoe gecommuniceerd kan worden in algemene en meer specifieke situaties, bijvoorbeeld in het geval burgers vragen hebben. Personen die een controle ondergaan, wordt duidelijk uitgelegd wat het doel en reden is van de controle aan de kleding, eventueel meegedragen tassen en van het voertuig. Bovendien ontvangt elke gecontroleerde persoon een informatiefolder met daarop in het kort beschreven wat de proef gerichte wapencontroles inhoudt en wat de mogelijkheden zijn bij klachten.

Bij de bespreking in de vergadering van de raadscommissie Algemene Zaken van 17 september 2020 heb ik u toegezegd te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn als het gaat om de inzet van boa's en/of technische hulpmiddelen. Hoewel de politie – onder andere met het oog op de capaciteitsproblemen – graag optrekt met veiligheidspartners biedt de wet geen grondslag voor de inzet van boa's bij gerichte wapencontroles. De uitvoering van de controles zal derhalve volledig bij de politie komen te liggen. Bij de Landelijke Eenheid van de politie is nagegaan of er technische hulmiddelen zijn die complementair aan de klassieke fouillering ingezet zouden kunnen worden. Op korte termijn is die mogelijkheid er niet.

VERTROUWELIJK

Waarnemers
Leden van de raad zijn welkom om als waarnemers van de proef op te treden. Het is immers voor een goed debat van belang dat de leden van de raad zelf kunnen waarnemen hoe de gerichte wapencontroles verlopen. Uw raad heeft eerder gevraagd of ook andere partijen als waarnemer kunnen worden uitgenodigd. De driehoek kiest er niet voor om zelf derde partijen formeel hiertoe uit te nodigen. Vertrouwen in de politie is noodzakelijk voor een goede taakuitoefening. De aanwezigheid van belangengroepen of opiniemakers draagt bovendien niet noodzakelijk bij aan een effectieve inzet van het middel. Wel staat het raadsleden vrij om derden mee te nemen wanneer zij zelf bij een controle aanwezig zijn. Hierbij is voorafgaand overleg geboden zodat het aantal waarnemers wel in verhouding staat tot het aantal agenten per actie. Overigens staat het een ieder op straat vrij om van een afstand toe te zien op de taakuitoefening van de politie. Dat is in dit geval niet anders.

❖ **Evaluatie**
Om de gerichte wapencontroles te evalueren wordt enerzijds gekeken naar de opbrengsten van de controles en anderzijds naar de invloed van de controles op de (ervaren) veiligheidssituatie, waaronder de preventieve werking van de gerichte wapencontroles. Voor de opbrengsten van de controles zal in kaart worden gebracht hoeveel controles er zijn uitgevoerd en hoeveel wapens er zijn gevonden bij deze controles. Hierbij kunnen de bevindingen worden uitgesplitst per gebied, soort controle (personen of voertuigen) en soort wapen (vuurwapen, steekwapen etc.). Voorts zal ook onderzoek worden gedaan naar de wijze waarop de wapencontroles invloed hebben op de subjectieve veiligheidsgevoel van Amsterdammers

❖ **Communicatie**
Overeenkomstig de wet zal de aanwijzing van de veiligheidsrisicogebieden worden gepubliceerd. Voor de burger is daarmee kenbaar in welke gebieden gerichte wapencontroles kunnen worden gehouden. De controles binnen de veiligheidsrisicogebieden worden vanzelfsprekend niet aangekondigd, zodat zij niet vermeden kunnen worden. Voorts vindt de driehoek het van belang dat de politie goed aan de burger kan uitleggen waarom het middel wordt ingezet en op welke wijze. Netwerkgroepen, bijvoorbeeld het Caribisch Netwerk van de politie, zullen op voorhand geïnformeerd worden zodat zij een brugfunctie kunnen uitoefenen bij de uitleg van het middel.

Tot slot
De driehoek hoopt met deze brief tegemoet te zijn gekomen aan uw wensen ten aanzien van de proef en uw zorgen daarover zo veel mogelijk te hebben weggenomen. Deze proef biedt de mogelijkheid om te onderzoeken of gerichte wapencontroles een bijdrage kunnen leveren aan de veiligheid van Amsterdam en Amsterdammers. Ik ga daarover graag met u na de evaluatie – die uiteraard met u gedeeld zal worden – in gesprek. De proef zal pas van start kunnen gaan als de maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het coronavirus versoepeld worden. U zult hier te zijner tijd over worden geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Mede namens hoofdofficier van justitie René de Beukelaer en politiechef Frank Paauw

De burgemeester van Amsterdam,

F. Halsema

VERTROUWELIJK